

development of profesiograms of the main specialties of the Ministry of Emergencies of Ukraine. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 4 (29), 211–216 [in Ukrainian].

8. *On the statement of the Instruction on the organization of activity of cynological divisions of the SES.* (2018). Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine from 07th November 2018 № 597. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0896-18> [in Ukrainian].

9. *On approval of Methodical recommendations on the use of canine units of the SES of Ukraine during search and rescue operations.* (2014). Order of the SES on the main activity from 17th September 2014 № 527. Retrieved from: https://zakononline.com.ua/documents/show/44406___44406 [in Ukrainian].

10. *On approval of the Regulations on the Operational and Rescue Service of the Civil Protection of the State Emergency Service of Ukraine.* (2014). Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 03rd July 2014 № 631. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0853-14> [in Ukrainian].

11. *On approval of the Statute of actions in emergency situations of management bodies and subdivisions of the Operational and Rescue Service of Civil Defense and the Statute of actions of management bodies and subdivisions of the Operational and Rescue Service of Civil Protection during firefighting.* (2018). Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 26th April 2018 № 340. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18> [in Ukrainian].

12. Rescuer's handbook. Book 9. Search and rescue operations with the use of specially trained dogs, their training and maintenance. (1999). M.: VNYI HOChS [in Russian].

13. Yakovenko, A.V. Cynological service of the SES of Ukraine. Website DSpace of Korolenko Poltava National Pedagogical University. Retrieved from: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7567/1/57.pdf> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.12.2019

УДК 341.43

Сокурєнко Олена Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри галузевого права та
правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
email: elena-ljashenko4@rambler.ru
orcid.org/0000-0002-8169-3720

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-БІЖЕНЦІВ

У статті здійснено аналіз положень чинного законодавства, якими визначаються норми захисту дітей-біженців. Проаналізовано їх основний зміст та наголошено, що реалізація законодавства про біженців, на сьогоднішній день потребує удосконалення.

Зазначено, що основна проблема функціонування системи захисту дітей-біженців в Україні полягає в тому, що реалізація відповідного законодавства досі обмежується лише легалізацією і документуванням шукачів притулку та біженців.

Звертається увага, що надання правового статусу дітей-біженців є першим необхідним кроком і має супроводжуватися адекватними заходами щодо інтеграції біженців в українське суспільство, щодо їхнього подальшого облаштування.

Визначено, що використання позитивного досвіду України, набутого у зв'язку з цілеспрямованою політикою адаптації та інтеграції в українське суспільство репатріантів був високо оцінений світовою громадськістю. Наголошено, що подібні заходи щодо дітей-біженців є необхідними. В першу чергу, діти-біженці повинні реалізувати своє право на натуралізацію, набути громадянства України. В другу, отримання ними належної освіти, набуття професії є важливим як для сьогодення, так і для майбутнього нашої держави, однією з умов безконфліктності міжнародних і соціальних стосунків.

Ключові слова: діти-біженці, захист дітей, статус біженця, реалізація права, права дитини.

Sokurenko O. REGULATORY REGULATION OF THE INSTITUTE FOR THE PROTECTION OF REFUGEE CHILDREN

The article analyzes the provisions of current legislation, which determine the norms of protection of refugee children. Their main content is analyzed and it is emphasized that the implementation of the legislation on refugees needs to be improved today.

It is noted that the main problem with the functioning of the refugee child protection system in Ukraine is that the implementation of the relevant legislation is still limited to the legalization and documentation of asylum seekers and refugees.

Attention is drawn to the fact that granting the legal status of refugee children is the first necessary step and should be

accompanied by adequate measures for the integration of refugees into Ukrainian society, for their further accommodation.

It is determined that the use of the positive experience of Ukraine gained in connection with the purposeful policy of adaptation and integration into the Ukrainian society of repatriates was highly appreciated by the world community. It was emphasized that such measures were needed for refugee children. First of all, refugee children must exercise their right to naturalization and acquire Ukrainian citizenship. Secondly, their proper education and acquisition of a profession is important both for the present and for the future of our state, one of the conditions for the non-conflict of interethnic and social relations.

Key words: *refugee child, child protection, refugee status, realization of law, children's rights.*

Постановка проблеми. Дитина-біженець – дитина, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких по побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань.

Внаслідок вимушеної міграції загострюється низка соціальних, політичних, психологічних проблем. Найбільше в цій ситуації страждають діти, оскільки переживання стресу від переселення, пристосування до нових умов перебування може негативно вплинути на розвиток особистості, психічне і фізичне здоров'я. Це актуалізує потребу у підтримці та захисту дітей із сімей вимушених переселенців у місцях їхнього тимчасового поселення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковою розробкою питань захисту прав дітей-біженців займалися такі вчені-правники Т. Є. Анісімова, В.М.Стешенко, Н.М.Габар, І.Г.Ковалишина, О. В. Кузьменко, Л. Т. Тюптя, І. Б. Іванова, М. П. Лукашевич, І. І. Мигович, Н. Гринда, А. Дмитрієв, В.Іноземцев, О. Мазін, Є.Макознак, І. Прибиткова, Ю. Римаренко, О. Ровенчак, А. Сові, В. Шелюк та інші.

Мета статті полягає у дослідженні нормативно-правової бази щодо особливостей захисту дітей-біженців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Надзвичайно важливим для подальшого розвитку системи захисту біженців в Україні стало прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України. Насамперед слід назвати ті статті Конституції, що гарантують іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають на території держави, а отже, й біженцям, рівність прав, свобод та обов'язків з громадянами України (ст. 26), свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України (ст. 33), забороняють будь-яке обмеження прав за ознаками раси, кольору шкіри, релігійної належності, мовними або іншими ознаками (ст. 24), спрямовані на захист сім'ї, прав дитини та ін [1].

Але найголовнішим є те, що в Основному Законі йдеться про надання іноземцям та особам без громадянства притулку в Україні (ст. 26). Крім того, були прийняті такі нормативно-правові акти, як «Положення про порядок оформлення надання статусу біженця», постанова «Про посвідчення біженця» тощо. Механізм виплати біженцям грошової допомоги та пенсії визначила відповідна постанова Кабінету Міністрів України від 6 липня 1998 р., яка встановила розмір одноразової грошової допомоги - один неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а для дітей - 60% від цієї суми.

Згідно з Тимчасовим положенням про умови й порядок оформлення іноземним громадянам дозволів на працевлаштування в Україні, біженці були віднесені до тих категорій іноземців, яким не потрібно мати дозвіл центру зайнятості для влаштування на роботу. Реалізації права біженців на житло мала сприяти постанова Кабміну «Про створення органів міграційної служби в Україні», п. 2 який містив доручення протягом 1994-95 рр. створити регіональні пункти тимчасового розміщення біженців. До законодавчої бази системи захисту біженців в Україні належать також міжнародні документи в галузі гуманітарного права[2].

У 1998 р. наша держава приєдналася до Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання.

З 1991 р. для України набрала чинності Конвенція ООН про права дитини, декілька статей присвячено захисту дітей біженців.

У 1997 р. було ратифіковано Європейську конвенцію про захист прав і основних свобод людини. 2001 р. у сфері удосконалення законодавства про біженців відбувся значний прорив завдяки прийняттю Верховною Радою України нового Закону України «Про біженців», де в цілому норми національного законодавства відповідали міжнародно-правовим стандартам: принципові зміни внесені до визначення поняття «біженець» (ст. 1), суттєво розширений і деталізований принцип не висилання як основний принцип захисту біженців тощо[3].

Новий Закон дозволив приєднатися до конвенції про статус біженців 1951 р. і протоколу, що стосується біженців, 1967 р. Держава вживає всіх можливих заходів для забезпечення захисту на території України прав дітей-біженців та догляду за ними. Держава через органи опіки і піклування за місцем перебування дитини сприяє розшуку її батьків, інших членів сім'ї чи родичів, наданню матеріальної, медичної та іншої допомоги, а в разі потреби її влаштуванню до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, закладів охорони здоров'я тощо.

Конвенція про права дитини та Конституція України проголошує, що діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також народжені вони в шлюбі чи поза ним.

Дитина-біженець має рівні з дітьми - громадянами України права, а саме: на пересування, вільний вибір місця проживання, вільне залишення території України, крім обмежень, встановлених законом; на працю;

охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування; відпочинок; освіту; свободу світогляду і віросповідання; володіння, користування і розпорядження своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності інші передбачені законодавством права .

Стаття 53 Конституції України передбачає, що держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої освіти в державних і комунальних навчальних закладах.

Діти біженців, які навчаються в дошкільних навчальних закладах державної і комунальної власності мають право на безкоштовне харчування в тому випадку, якщо батьки отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям».

А також відповідно до ч.3 ст. 33 Закону Україну «Про дошкільну освіту» – грудним дітям та дітям другого року життя за рахунок держави гарантується забезпечення дитячим харчуванням у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України [4].

У разі коли батьки чи родичі дитини не знайдені, їй надаються відповідно до законодавства України права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Державний комітет України у справах національностей та міграції, інші центральні органи виконавчої влади, що діють у сфері міграції, органи міграційної служби на місцях співпрацюють з Представництвом УВКБ ООН в Україні, Міжнародною організацією з міграції та з неурядовими організаціями над розв'язанням соціальних питань біженців, зокрема на дання їм матеріальної допомога, забезпеченням одягом, взуттям, сприянням у наданні медичної допомоги тощо.

В ряді регіонів України за допомогою неурядових організацій організовано недільні школи для дітей-біженців, зокрема афганців, їхнє оздоровлення в період шкільних канікул тощо.

Представництво УВКБ ООН в Україні та неурядові організації в Закарпатській області надають суттєву допомогу в функціонуванні пункту утримання іноземців в м. Мукачеві, куди потрапляють іноземці, затримані при перетині державного кордону України.

Парламентом України ратифікована угода країн СНД «Про співробітництво держав-членів Співдружності Незалежних Держав у боротьбі з незаконною міграцією», ініціатором якої була Україна.

Таким чином, у нашій державі створена і функціонує система органів виконавчої влади у сфері реалізації законодавства про біженців, хоча, безумовно, й донині залишається достатньо простору для її удосконалення. Загалом, підбиваючи підсумки, можна дійти висновку, що основна проблема функціонування системи захисту дітей-біженців в Україні полягає в тому, що реалізація відповідного законодавства на сьогодні досі обмежується лише легалізацією і документуванням шукачів притулку та біженців. Безумовно, це відповідає їхній головній потребі - знайти притулок від переслідувань, безпечно для життя місце проживання. Однак надання правового статусу дітей-біженців є лише першим необхідним кроком і має супроводжуватися адекватними заходами щодо інтеграції біженців в українське суспільство, щодо їхнього подальшого облаштування.

На жаль, потрібно визнати, що на сьогодні в Україні діяльність у цьому напрямі фактично не здійснюється. Розробка й реалізація державної політики щодо інтеграції дітей-біженців є надзвичайно актуальною проблемою, і тут у нагоді має стати використання позитивного досвіду України, набутого у зв'язку з цілеспрямованою політикою адаптації та інтеграції в українське суспільство репатріантів з числа кримських татар, депортованих інших національностей, який був високо оцінений світовою громадськістю. Подібні заходи щодо дітей-біженців є необхідними принаймні з кількох міркувань. По-перше, значна частина дітей-біженців мають намір реалізувати своє право на натуралізацію, набути громадянства України. По-друге, необхідно враховувати, що отримання ними належної освіти, набуття професії є важливим як для сьогодення, так і для майбутнього нашої держави, однією з умов безконфліктності міжнаціональних і соціальних стосунків. Соціально-правовий захист дітей-біженців, які знайшли притулок в Україні, відповідає не лише їхнім інтересам, а й національним інтересам нашої держави.

Висновки. Отже, біженець – це особа, яка «через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань». (Конвенція про статус біженців 1951р.)

Діти-біженці мають право навчатися в загальноосвітніх школах та відвідувати дитячі дошкільні заходи. Особи, які подали заяви про набуття статусу біженця в Україні, та ті, які в установленому порядку його набули, мають право на безкоштовну медичну допомогу нарівні з громадянами України.

Можна сказати, що в Україні достатньо, але не в повній мірі, розвинута законодавча база щодо захисту дитини-біженця. В їх основу вкладено основні питання адаптації дитини, також, слід зазначити, що наша держава не є байдужою до дітей з числа біженців та біженців в загалом. Основні питання буття біженців та дітей-біженців регулюються з боку держави. Також, хочеться зазначити, що це регулювання відбувається не лише на теоретичному рівні, але і на практичному, що радує і дає надії на те, що дійсно, дана категорія населення зможе підлаштуватися до життя на території України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.

2. Соціально-правовий захист дітей-біженців. URL: <https://smr.gov.ua/uk/2016-03-14-08-10-17/informatsijni-materiali/miske-upravlinnya-yustitsiji/1935-sotsialno-pravovij-zakhist-ditej-bizhentsiv.html>
3. Про біженців: Закон України від 08.07.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>
4. Про дошкільну освіту: Закону України від 11.07.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
5. Мазин А. Теоретические аспекты миграции населения. *Народонаселение*. 2001. №1. С. 132–146.
6. Дети-беженцы. Рекомендации по обеспечению защиты и положение. Женева: УВКБ ООН, 1994. 208 с.

REFERENCES:

1. Consistation of Ukraine. (1996, June 28). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30, 141 [in Ukrainian].
2. Socio-legal protection of refugee children. (2016). Retrieved from: <https://smr.gov.ua/uk/2016-03-14-08-10-17/informatsijni-materiali/miske-upravlinnya-yustitsiji/1935-sotsialno-pravovij-zakhist-ditej-bizhentsiv.html> [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine on Refugees. (2011, July 08). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine On preschool education. (2001, July 11). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> [in Ukrainian].
5. Mazyn, A. (2001). Theoretical aspects of population migration. *Narodonaselenye*, 1, 132–146 [in Russian].
6. Refugee children. Recommendations for protection and position. (1994). Zheneva: UVKB OON [in Russian].

Стаття надійшла до редакції: 14.12.2019

УДК 343.9 + 343.197.9

Трепак Віктор Миколайович,
кандидат юридичних наук
viktor.trepak@protonmail.com

СПЕЦІАЛІЗОВАНА АНТИКОРУПЦІЙНА ЮСТИЦІЯ В УКРАЇНІ: ПОДАЛЬШІ ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню перспектив впровадження та подальшої ефективної діяльності спеціалізованої антикорупційної юстиції в Україні. Охарактеризовано основні моделі органів, які здійснюють заходи щодо запобігання та протидії корупції. Відзначено, що в нашій державі функціонує розгалужена система новостворених антикорупційних органів, які спеціалізуються на здійсненні заходів щодо запобігання корупції, виявлення, припинення та розслідування (документування) корупційних правопорушень, протидії корупції, судового розгляду справ про корупційні злочини, а також виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних злочинів. Визначено позитивні та негативні сторони такої системи. Деталізовано історію запровадження спеціалізованої антикорупційної юстиції в Україні, досліджено позиції науковців та експертів щодо її впровадження. Звертається особлива увага на тому, що запровадження спеціалізованої антикорупційної юстиції сприяли зусилля міжнародних партнерів України та інститутів громадянського суспільства. Досліджено зарубіжний досвід запровадження спеціалізованих антикорупційних судових органів, визначено їх особливості та специфіку функціонування. Аналізуються положення чинного законодавства, що регулюють статус та повноваження Вищого антикорупційного суду, що дає підстави для висновку про те, що йому притаманні ознаки не спеціалізованого, а особливого суду. Визначено ряд чинників, які стосуються здійснення судочинства у кримінальному провадженні щодо корупційних злочинів і які можуть бути причиною недостатньої ефективності новоствореної спеціалізованої антикорупційної юстиції. Звертається увага на необхідності злагодженої діяльності усієї системи антикорупційних органів в Україні задля досягнення максимально ефективною протидії корупції.

Ключові слова: корупція, протидія корупції, система антикорупційних органів, спеціалізована антикорупційна юстиція, Вищий антикорупційний суд, кримінологічне дослідження корупції, корупційна злочинність.

Trepak V. SPECIALIZED ANTI-CORRUPTION JUSTICE IN UKRAINE: FURTHER PROSPECTS OF IMPLEMENTATION

The article is devoted to the research of prospects for the implementation and further effective work of specialized anti-corruption justice in Ukraine. It is described main models of bodies that implement measures to prevent and combat corruption. It is noted that our country has an extensive system of newly established anti-corruption bodies that specialize in measures to prevent corruption, detect, stop and investigate (document) corruption offenses, combat corruption, and court hearing of corruption cases, and also detection, search and management of assets obtained from corruption crimes. Author identifies positive and negative sides of such system. Also article details history of establishment of specialized anti-corruption justice in Ukraine and it is investigated positions of scientists and experts concerning its establishment. Particular attention is drawn to the fact that Ukraine's international partners and civil society institutions have contributed a lot of efforts to the establishment of specialized anti-corruption justice in Ukraine. It is investigated foreign experience of establishment of specialized anti-corruption judicial bodies is, as well as defined their features and specificity of functioning. Author of the article analyzes provisions of the current legislation that regulates the status and powers of the Supreme Anti-Corruption Court. Therefore conclusion was made, that the Supreme Anti-Corruption Court has the

Випуск 7. Спецвипуск. 2019